

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A szülői felügyeleti jog szabályozásának változásai

Szerző: dr. Mátis Judit

Siófok, 2017. augusztus 23.

I. BEVEZETÉS, A SZÜLŐI FELÜGYELET FOGALMA

A szülői „felügyelet kifejezés az atyai hatalomból változott először szülői hatalommá, majd szülői felügyeletté és a közelmúlt nemzetközi dokumentumaiban már nem is a „felügyelet” (custody), hanem a szülői „felelősség” (responsibility) szerepel a szülőknek a kiskorú gyermekkel kapcsolatos jogai és kötelezettségei összefoglaló megjelölésére.”¹

A szülői felelősség kifejezés más szóval vagy szókapcsolattal nem helyettesíthető, a szó lényegi értelmének megváltozása nélkül.

„Egyik változat sem fejezi ki ugyanis a 'felügyelet'-nél jobban azt, ami a szülőkre e minőségükben a gyermekükkel szemben hárul: 'Az a gondoskodás illetve ellenőrzés, amellyel felügyelnek valakire' a 'felügyel' szó jelentése pedig: „vigyáz valakire, valamire, hogy baj ne érje.' Ez a tartalom pedig a szülőnek a gyermekéhez fűződő viszonyára minden elemében igaz”.²

A megváltozott társadalmi viszonyok között a felgyorsult világban hamarabb érő gyermekek és nagyobb gyakorisággal szétszakadó családok esetén felértékelődik a családjogi szabályozás, ezen belül a szülői felügyeleti jog szabályozása, amelynek célja a széthulló családok esetén is, egészséges gyermekek nevelésének elősegítése a majdani erkölcsileg és egészségileg ép, produktív felnőtt társadalom kialakulásának reményével.

A családjog kodifikációja során szempont volt a szülők szülői kötelességeik és jogaik minél hatékonyabb gyakorlásának, a szülői felügyeleti jog optimális gyakorlásának elősegítése mind a szülők, mind a gyermek oldaláról a jogszabályalkotással. Mindezt úgy, hogy a családjog újraszabályozásakor - „Kőrös András szavaival élve - a megőrzendőnek és az új elemeknek egyaránt helyet kell kapnia.”³

A szülői felügyeleti jog szabályozása a 2014. március hó 15. napjától hatályos 2013. évi V. törvény (új Ptk.) Negyedik Könyve Családjog (a továbbiakban: Csjk.) Negyedik Rész XII. címében nyert elhelyezést. A XVI. Fejezetben a törvény a szülői felügyelet általános szabályait rögzíti, a XVII. Fejezetben meghatározza a szülői felügyelet tartalmát, ezt követi a XVIII. Fejezetben a szülői felügyelet gyakorlása szabályainak a rögzítése (megállapodás, illetve bírói döntés alapján és itt

---

¹ Dr. Kőrös András: „Fontolva haladás” - Az új Ptk. Család Jogi Könyve 6. rész: A szülői felügyelet I. és II. fejezet (Családi Jog 2006. IV. évfolyam 3. szám 1. oldal)

² uo. 1. o.

került szabályozásra a kapcsolattartás is). A XIX. Fejezetbe pedig a szülői felügyeleti jog szünetelésének és megszűnésének a szabályai kerültek.

A szülői felügyeleti jog gyakorlása kapcsán a következő elvi kérdések kiemelendők:

„- a szülők oldaláról a szülői felügyeleti jogoknak a gyermek érdekében való gyakorlása, ezeknek a jogoknak és kötelezettségeknek együttes, közös gyakorlása, az e kérdésekben a szülőket megillető egyenjogúság és talán új elvként az e jogok gyakorlásába való állami, hatósági beavatkozás kivételessége, ennek a szükséges minimumra szorítása;

„- a gyermek oldaláról pedig - a Gyermek Jogairól szóló New York-i Egyezményt követve - különösen az ítélőképes korú gyermeknek az őt érintő kérdések eldöntésébe való bevonása, az őt érintő hatósági eljárásban való részvételének lehetősége és a gyermek számára - eddig a Csjt. szabályaiban nem szabályozott - családi kapcsolatai meghatározásához való jog biztosítása kívánhatnak említést.”⁴

II. A szülői felügyelet általános szabályai

A szülői felügyelet általános szabályaival a Csjk. 4:146.§ - 4:149.§-ai foglalkoznak.

4:146.§ (a kiskorú jogállása; a szülői felügyeleti jogok és kötelezettségek)

- (1) A kiskorú gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll.*
- (2) A szülői felügyelet a kiskorú gyermek neve meghatározásának, gondozásának, nevelésének, tartózkodási helye meghatározásának, vagyona kezelésének, törvényes képviselőtének jogát és kötelességét, a gyámnevezésnek és a gyámságból való kizárásnak a jogát foglalja magában.*

Az új Ptk. első rendelkezése a szülői felügyelet körében, miszerint a kiskorú gyermek szülői felügyelet vagy gyámság alatt áll, megegyezik az 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 70.§-ában foglalt szabályozással. A szülői felügyelet tartalmát a (2) bekezdés határozza meg felsorolásszerűen, majd az egyes részjogosítványok főbb szabályait a 4:150.§ - 4:163.§ bontja ki, a gyámnevezés és a

---

³ Prof. dr. Weiss Emília, emeritus: A tudomány tollából - A családjogi kodifikáció elvi kérdései (Közjegyzők közlönye 2007. 1. szám 4. oldal)

⁴ 3. l.áb.-ben i.m. 8. o.

gyámságból való kizárás kivételével, mert az az Ötödik Rész „A gyámságról” szóló XIV. címbe tartozik.

A szülői felügyeletről szóló részben került szabályozásra a kiskorú gyermek nevének meghatározása, amely eddig a „Rokonság” címhez tartozott.

4:147.§ (a szülői felügyelet gyakorlásának elvei)

- (1) A szülői felügyeletet a szülők a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének érdekében egymással együttműködve kötelesek gyakorolni.*
- (2) A szülői felügyelet közös gyakorlása során a szülők jogai és kötelezettségei egyenlők.*

A szülők közötti együttműködési kötelezettség kimondása fontos alapelve a szülői felügyelet gyakorlásának. Vonatkozik ez az együttélő és a különélő szülőkre is. Kiemelendő, hogy ez nem együtt döntést jelent, mert azoknál a különélő szülőknél, akik a szülői felügyeletet nem közösen gyakorolják, a szülőknek a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések kivételével nincs együtt döntési joga, együttműködési kötelezettsége azonban igen.

„...az ebbe a körbe nem tartozó kérdések tekintetében az együttműködés a gondozó szülő részéről alapvetően csak tájékoztatási kötelezettséget jelent (4:174.§).”⁵

Rögzíti a törvény, hogy az apa és az anya jogai és kötelezettségei egyenlőek minden olyan kérdésben, ahol a szülői felügyeletet közösen gyakorolják.

4:148.§ (a gyermek bevonása a döntésekbe)

A szülőknek tájékoztatniuk kell gyermeküket az őt érintő döntésekről, biztosítaniuk kell, hogy az ítélőképessége birtokában lévő gyermekük a döntések előkészítése során véleményt nyilváníthasson, törvényben meghatározott esetben szüleivel közösen dönthessen. A szülőknek a gyermek véleményét - korára, érettségére tekintettel - megfelelő súllyal figyelembe kell venniük.

Bővíti a Csjk. a Csjt-hez képest a szülők kötelezettségeit és a gyermek jogait a gyermekre vonatkozó döntéseknél. Tájékoztatási kötelezettséget ír elő a szülők részére a gyermek felé a rá vonatkozó döntéseknél, a szüleivel közös döntési jogot biztosít a gyermeknek a törvényben szabályozott esetekben. Ezen kívül új a Csjt-hez képest, hogy a Csjk. kiemeli, a gyermek véleményét megfelelő

---

⁵ dr. Makai Katalin: A szülői felügyelet (In: Kőrös András szerkesztő, Az új Ptk. magyarázata III/VI., HVG-ORAC, 2014. 265. oldal)

súllyal kell a szüleinek figyelembe venniük. A gyermek közös döntési joga a szüleivel felmerül a taníttatásával, iskolájának kiválasztásával kapcsolatosan, amely kérdésben ha nem tudnak megállapodni, a gyámhatóság dönt (4:153.§ (2) - (3) bekezdés).

A gyermek véleménye figyelembevételének az előzőekhez képest markánsabb kimondását a döntések meghozatalánál nemzetközi normák indokolják. „A korábbiaknál nagyobb hangsúlyt kap az a családjogi jogelv - figyelemmel az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek Jogairól szóló, New York-ban 1989. november hó 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény) 12. cikkében foglaltakra is -, hogy a gyermeket a szülőnek be kell vonnia a vele kapcsolatos döntési folyamatba, a szülői felügyeletről, kapcsolattartásról szóló döntésnek a gyermek nem tárgya, hanem aktív résztvevője, szereplője.”⁶

4:149.§ (a szülői felügyelet korlátozásának kivételessége)

A szülő felügyeletei jogának gyakorlását a bíróság vagy más hatóság törvényben meghatározott, kivételesen indokolt esetben, olyan mértékben korlátozhatja vagy vonhatja el, amely a gyermek érdekének biztosításához szükséges.

„...azt is tudomásul kell venni, hogy a családi életviszonyok meglehetősen széles köre a család tagjainak intim-szférájához tartozik, hogy a jól működő családi viszonyokba, legyenek azok a házastársak, az élettársak vagy a szülő-gyermek kapcsolat viszonyai, nem kell, nem is igen szabad, vagy legalábbis nem volna szabad jogi eszközökkel belenyúlni.

Az ezek feletti állami gyámkodás előírása nem lehet jogalkotói feladat. És erre nemcsak az Európai Emberi Jogi Egyezmény 8.§-a kötelez bennünket, de azóta, hogy ehhez az Egyezményhez csatlakoztunk, az is.”⁷

Példa az állami beavatkozás lehetőségének szűkítésére, az új Ptk. 4:159.§-a, amely csak abban az esetben teszi a szülők köteletségévé a gyermek pénzének és értéktárgyainak a gyámhatóság részére történő átadását a gyámhatóság döntése alapján, ha a szülők a vagyonkezelési kötelezettségüket súlyosan megsértik, szemben a Csjt. 82.§ (2) bekezdésével.

---

⁶ 5. lábj.-ben i.m. 265. o.

⁷ 3. lábj.-ben i.m. 3. o

III. A szülői felügyeleti jog tartalma

1. A gyermek nevének meghatározása

4:150.5 (A gyermek nevének meghatározása)

- (1) A gyermek - szüleinek megállapodása szerint - apjának vagy anyjának születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli. Ha a szülők nem kötöttek házasságot, a gyermek nem viselheti az anya más személlyel kötött házassága folytán viselt nevét, ha azt az anya a házasságra utaló toldással viseli. A gyermek családi névként a szüleinek összekapcsolt családi nevét is viselheti, akkor is, ha a szülők a házasságkötés után családi nevüket nem kapcsolták össze, vagy a szülők nem kötöttek házasságot. A gyermek családi neve legfeljebb kéttagú lehet.
- (2) A házasságban élő szülők valamennyi, a házasság fennállása alatt született közös gyermekének kizárólag azonos családi neve lehet, kivéve ha a szülők a házasság fennállása alatt családi nevüket módosították. Közös házassági nevet viselő házastársak gyermeke a szülők közös házassági nevét viselheti. Ha a szülők egyike viseli házassági névként kettőjük összekapcsolt házassági nevét, a gyermek - a szülők megállapodása alapján - a másik szülő házasságra utaló toldást nem tartalmazó nevét, vagy a szülők összekapcsolt családi nevét viseli.
- (3) Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek az anyja születési vagy házasságkötéssel szerzett családi nevét viseli, kivéve ha az anya a férje teljes nevét vagy családi nevét a házasságra utaló toldással viseli.
- (4) Az anya a gyámhatóságnál kezdeményezheti, hogy a születési anyakönyvbe kiskorú gyermeke apjaként képzelt személyt jegyezzenek be. Az anya a képzelt személy apaként való bejegyzésére irányuló eljárás során dönthet arról, hogy a gyermek a továbbiakban a képzelt apa családi nevét viseli. Erre vonatkozó nyilatkozat hiányában a gyermek az anya családi nevét viseli tovább.
- (5) Ha nincs olyan személy, akit a gyermek apjának kell tekinteni, a gyermek a nagykorúvá válását követően kérheti, hogy a születési anyakönyvbe - ha arra korábban nem került sor - apjaként képzelt személyt jegyezzenek be és kezdeményezheti a korábban bejegyzett

képzelt apa nevének törlését is. Ebben az esetben arról is nyilatkozhat, hogy a továbbiakban viselni kívánja-e a képzelt apa családi nevét.

(6) A gyermek utónevét a szülők határozzák meg.

Az első megállapítása a törvényhelynek - és ez nem tér el a korábbi szabályozástól -, hogy a gyermek apjának vagy anyjának a nevét viseli, ami a szülő családi neve, vagy házasságkötéssel szerzett családi neve lehet.

A gyermek nevének meghatározása olyan, a gyermek sorsát érintő lényeges kérdés, amelyről az a szülő is dönt, aki a gyermekétől külön él és nem gyakorolja a gyermeke felett teljeskörűen a szülői felügyeleti jogokat. A közös döntés vonatkozik a gyermeknek mind a családi, mind az utónevére. A szülők vitája esetén a döntésre jogosult és köteles szerv a gyámhatóság. Új szabály a Csjt-hez képest, hogy ott a gyermek csak abban az esetben viselhetette a szülei összekapcsolt családi nevét - ha egyébként a szülők a nevüket nem kapcsolták össze a házasságkötés után -, ha a szülei házasságban éltek, a Csjk. 4:150.§ (1) bekezdése azonban ezt lehetővé teszi a nem házasságból született gyermek számára is, akinek a szüleinél házasságkötés hiányában fel sem merül családi neveik összekapcsolása. A gyermek családi neve legfeljebb kéttagú lehet - az új szabályozás szerint is.

Az idézett jogszabály (2) bekezdése tartalmaz változást az eddigiekhez képest, mégpedig annak változatlan kimondása mellett, hogy a házasságból született valamennyi gyermek azonos családi nevet kell hogy viseljen, azzal az új kivétellel, ha a szülők a házasság fennállta alatt családi nevüket módosították. Ez esetben nem teszi ki az új szabályozás a gyermeket annak, hogy szülei döntése miatt a saját névviselésükre vonatkozóan kötelező legyen a gyermek családi nevének megváltoztatása is.

Egyértelművé teszi az új törvény a gyermek családi neve meghatározásának szabályait arra az esetre, ha csak az egyik szülője viseli a házasságkötés után házassági névként az összekapcsolt családi nevet. Ez esetben a gyermek annak a szülőnek a nevét viselheti, akinek a neve a házasságkötés után nem változott, vagy felvette a házastársa családi nevét toldat nélkül, illetve viseli a gyermek a szülők összekapcsolt családi nevét.

Alapvető változást jelentettek a 4:150.§ (3) - (5) bekezdései az eddigi szabályozáshoz képest, mert „az új szabályozás ezzel összefüggésben egyértelműen és kifejezetten az anya, illetve a nagykorú gyermek döntési autonómiáját biztosítja, helyezi előtérbe.”⁸

A Csjk. értelmében csak az anya vagy a nagykorú gyermek kérelmére lehet képzelt apát bejegyezni a házassági anyakönyvbe, a gyámhatóság eziránt hivatalból a továbbiakban nem intézkedhet.

4:151.§ (Gyámhatósági névmegállapítás)

(1) A gyámhatóság állapítja meg a gyermek nevét, ha

- a) a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők a gyermek családi és utónevének meghatározásával kapcsolatos megállapodásukat a gyámhatóság felhívásától számítva 30 napon belül nem jelentik be; vagy*
- b) a gyermek mindkét szülője ismeretlen.*

(2) A gyámhatóság állapítja meg a gyermek utónevét, ha a szülői felügyeleti jogot az a szülő gyakorolja, aki az anyakönyvvezető vagy a gyámhatóság felhívása ellenére a gyermek utónevét - a felhívás közlésétől számított 30 napon belül - nem határozza meg.

Az (1) bekezdés a gyermek teljes nevének - családi és utónév -, míg a (2) bekezdés csak a gyermek utónevének meghatározására vonatkozik. Kiemelendő, hogy a gyermek nevének meghatározására vonatkozó bírósági hatáskör megszűnt, ezt már a gyámhatóság gyakorolja.

2. A gyermek gondozása és nevelése

4:152.§ (A gyermek gondozása, lakóhelyének és tartózkodási helyének meghatározása)

- (1) A szülők joga és kötelezettsége, hogy a gyermeket gondozzák, a gyermek megélhetéséhez és felnevelkedéséhez a szükséges feltételeket biztosítsák.*
- (2) A szülők a saját háztartásukban kötelesek a gyermekük lakhatását biztosítani. A gyermek lakóhelye - ha a bíróság vagy a gyámhatóság eltérően nem rendelkezik - a szülei lakása akkor is, ha a gyermek átmenetileg máshol tartózkodik.*
- (3) A szülő vagy a gyámhatóság a gyermek kiadását követelheti attól, aki a gyermeket jogtalanul tartja magánál.*

---

⁸ 5. lábaj.-ben i.m. 269. o.

- (4) A 16. életévét betöltött gyermek a szülők lakóhelyét vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási helyet a gyámhatóság jóváhagyásával a szülők bejegyzése nélkül elhagyhatja, ha az érdekeivel nem ellentétes. A szülők lakóhelyének vagy a szülők által kijelölt más tartózkodási hely elhagyása önmagában a szülői felügyeletet - a személyes gondozás és nevelés kivételével - nem érinti.
- (5) A gyermek huzamos időn át - így tanulmányok folytatása, munkavállalás vagy más hasonló célból - önállóan vagy egyik szülőjével mindkét szülő egyetértésével tartózkodhat külföldön.
- (6) A gyermek letelepedés céljából történő külföldre távozásához erre vonatkozó szülői engedély szükséges.

A gondozás és nevelés a szülői felügyelet részjogosítványai közül a központi elem, mivel vitathatatlan, hogy akkor tud a szülő leginkább hatással lenni a gyermekre, ha vele együtt él és személyes példamutatással, állandó jelenléttel segíti a gyermeke személyiségének a kibontakozását. Ez sokkal több, mint a gyermek fenntartása, anyagi szükségleteinek kielégítése, bár kétségtelen, hogy az is a részét képezi. Ezt a szemléletet - a gondozás, a nevelés és a tartás egymástól való elválását - tükrözi a Csjk. szerkezete is, amely a gyermek tartásának kötelezettségét a „Rokontartás” cím alatt tárgyalja.

„Szűkebb értelemben vett tartási kötelezettség egyébként sem a szülői felügyelethez, hanem magához a szülői státuszhoz kapcsolódik (a tartási kötelezettség akkor is fennáll, ha a szülő felügyeleti joga szünetel).”⁹

Egyezően állapítja meg a Csjk. 4:152.§ (2) bekezdése a Csjt. 77.§ (1) bekezdésével, hogy a szülők saját háztartásukban kötelesek a gyermek lakhatását biztosítani. Eltérés a Csjt-hez képest, hogy a (3) bekezdésben szabályozott gyermek kiadása iránti eljárás eddig a gyermekelhelyezésre vonatkozó részben szerepelt. „Ennek a rendelkezésnek a szerkezeti elszakítása a szülői felügyelet rendezésére irányuló jogvitáktól azért is fontos, mert a bírósági gyakorlatban több esetben is felmerült a gyermek elhelyezési és gyermek kiadása iránti perek elhatárolásának problémája.”¹⁰

A gyermek döntési kompetenciájának növelését - és a hatóság beleszólásának visszaszorítását - szolgálja az új Ptk. azáltal, hogy az eddigi szabályozástól eltérően, amely a szülői ház elhagyása

---

⁹ 5. lábj.-ben i.m. 272. o.

¹⁰ 1. lábj.-ben i.m. 5. o.

esetén a gyámhatóságtól annak vizsgálatát követezte meg, hogy ez a gyermek érdekében áll-e, most a jóváhagyás során a gyámhatóságnak abban kell állást foglalnia, hogy ez a gyermek érdekével nem ellentétes-e.

A Csjt. 77.§ (3) bekezdése úgy rendelkezett, hogy a szülőnek a gyermek végleges külföldre távozására vonatkozó nyilatkozatához a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

A Csjk. 4:152.§ (5), (6) bekezdései ehhez képest lényeges változást tartalmaznak. A szülők egyetértése elégséges és nem kell gyámhatósági jóváhagyás a gyermek huzamos külföldi tartózkodásához, amelynek lehetséges céljait a törvény példálózva sorolja fel. A letelepedési célú külföldre távozáshoz pedig a szülő kifejezett engedélye kell. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdés a Csjk. 4:175.§ (2) bekezdése értelmében a gyermek szülőjével azonos lakóhelyén kívüli tartózkodási helyének, huzamos időtartamú vagy letelepedés céljából történő külföldi tartózkodási helyének kijelölése. Ebben a kérdésben tehát a különélő szülők is közösen döntenek, vita esetén a gyámhatóság határoz az ügyben.

„A konkrét időtartam (a hatályos joggal is egyező egy év) elhagyásának és a két esetkör szétválasztásának azért van jelentősége, hogy nyilvánvaló legyen, mely esetekben jogos és melyekben jogellenes a gyermek Magyarországról történő elvitele, mikor indíthat a jogaiban sértett szülő - önállóan vagy a Központi Hatóságon keresztül - eljárást külföldi államban a gyermek hazahozatala érdekében.

A korábbi gyakorlat szerint sokszor erre már csak az egy év eltelte után volt lehetőség, amikor a gyermek visszaadására - a nemzetközi egyezmény szerint¹¹ - csak sokkal szigorúbb feltételek mellett kerülhetett sor.

A kiutazás célja és nem az időtartama az a momentum tehát, amiből a jogellenesség vagy annak hiánya megállapítható.

A szülők közötti egyet nem értés esetén a gyámhatóság döntését lehet kérni (4:166.§), annak hiányában viszont huzamos időre (nem nyaralási, rokonlátogatási célú, hanem a szokásos tartózkodási hely megváltoztatásával járó), illetve a letelepedési célú külföldre vitel a szülő egyoldalú döntése alapján jogellenesnek fog minősülni.”¹²

4:153.§ (A gyermek nevelésének és életpályájának megválasztása)

---

¹¹ „A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló Hágában, az 1980. évi október hó 25. napján kelt szerződés, kihirdette az 1986. évi XIV. tvr.”

¹² dr. Kőrös András: Az új Ptk. Családjogi Könyve - a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése 2. rész: Rokonság, szülői felügyelet, tartás, gyámság (Családi Jog 2013. évi XI. évfolyam 4. szám 5. oldal)

- (1) A szülők jogosultak a gyermek nevelésének módját megválasztani*
- (2) A gyermek képességei figyelembevételével a szülők és a gyermek közösen döntenek el, hogy a gyermek milyen életpályára készüljön*
- (3) Az életpálya kijelölésének és ezzel összefüggésben a gyermek taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatban a szülő és a gyermek között felmerülő vitában a gyámhatóság dönt.*

4:154.§ (A gyermekekkel tényleges családi kapcsolatban álló személy részvétele a gyermek gondozásában és nevelésében)

A gyermek gondozása, nevelése során egyes jogok és kötelezettségek gyakorlásában - a felügyeletet gyakorló szülő hozzájárulásával - részt vehet az a személy, akinek saját vagy a szülőjével közös háztartásában a gyermek huzamos időn át nevelkedik.

Új rendelkezés, ha a gyermek életpályájának kijelölésével, taníttatásával, iskolájának megválasztásával kapcsolatosan a szülők, vagy a szülő és a gyermek között vita van, már különélő szülők esetén sem a bíróság hatásköre ebben döntenet, hanem a gyámhatóságé. Változás, hogy a Csjk. a gyermekkel mindennapi kapcsolatban lévő, vele együtt élő személy jogait, de kötelezettségeit is elismeri a gyermek gondozása, nevelése terén.

3. A gyermek vagyonának kezelése

4:155.§ (A gyermek vagyonának kezelői)

- (1) A szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelezettsége, hogy gyermekük minden olyan vagyonát kezeljék, amely a törvény szerint nincs kivéve a kezelésük alól.*
  - (2) Ha a gyermek azzal a kikötéssel kapott vagyont, hogy azt szülei nem kezelhetik - a vagyont juttató személy javaslatának figyelembevételével - a vagyon kezelésére gyámot rendel ki (továbbiakban: vagyonkezelő gyám). Ha a vagyont juttató harmadik személy a vagyon kezeléséből az egyik szülőt kizárta, a vagyont a vagyonkezelésre egyébként jogosult másik szülő kezeli.*
-

A szakasz a vagyonkezelés általános szabályait rögzíti. Kiemelendő, hogy a szülők vagyonkezelése alól kivett vagyon az, amit a gyermek ezzel a kikötéssel kapott, az, amivel a gyermek a törvény szerint maga rendelkezik (pl. a korlátozottan cselekvőképes kiskorú gyermek saját keresete - 2:12.§ (2) bekezdés c) pont) és az a vagyon, amit a szülők a gyámhatóság részére átadtak a gyámhatóság határozata alapján (4:159.§ a) pont).

Fontos szabály, hogy az egyik szülő kizárása a vagyonkezelésből a másik szülőre nem hat ki.

4:156.§ (A szülő egyedüli vagyonkezelői joga)

- (1) A szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők kölcsönösen vagy külön-külön meghatalmazást adhatnak egymásnak arra vonatkozóan, hogy a gyermek vagyonát az egyik szülő a másik helyett kezelje. A meghatalmazás akkor érvényes, ha közokiratba, vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalták.*
- (2) A gyermek nevében eljáró szülőt a kisebb jelentőségű vagyoni jogi szerződések megkötésénél jóhiszemű harmadik személyek olyannak tekinthetik, mint aki a másik szülő meghatalmazottjaként is eljár.*
- (3) Ha azt a gyermek érdekei indokolják, a gyámhatóság a szülői felügyeletet közösen gyakorló szülők közül kijelölheti azt a szülőt, aki a gyermek vagyonának kezelője.*

4:157.§ (A gyermek vagyonának és jövedelmének felhasználása)

- (1) A szülők a gyermek vagyonából eredő jövedelemnek azt a részét, amely a vagyon terheinek a kifizetése után fennmarad, a gyermek indokolt szükségleteire kötelesek fordítani.*
- (2) A szülők a gyermek eltartásának fedezése céljából a gyermek vagyonának állagát e törvénynek a gyermek tartására vonatkozó rendelkezései szerint vehetik igénybe.*
- (3) Ha a gyermek a szülője háztartásában nevelkedik és keresménnyel rendelkezik, a szülő igényelheti, hogy a háztartás költségeihez megfelelő mértékben járuljon hozzá.*

4:158.§ (A szülő felelőssége a vagyonkezelésért)

- (1) A szülők gyermekük vagyonát biztosítékadás és számadás kötelezettsége nélkül kezelik.*
- (2) A szülők gyermekük vagyonának kezelése során a rendes vagyonkezelés szabályai szerint ugyanazzal a gondossággal kötelesek eljárni, mint saját ügyeikben. Ha e kötelezettségüket szándékosan, vagy súlyos gondatlanságból megszegik, az ezzel okozott kárt a szerződésen kívül okozott károk megtérítéséért való felelősség szabályai szerint kötelesek megtéríteni.*

4:159.§ (A szülők vagyonkezelői jogának korlátozása)

(1) *Ha a szülői felügyeletet gyakorló szülők gyermekük vagyonának kezelése tekintetében kötelességüket a gyermek érdekeit súlyosan sértő módon nem teljesítik, a gyámhatóság indokolt esetben*

- a.) elrendelheti a gyermek pénzének és értéktárgyainak a gyámhatóság részére történő átadását, ha azokat a rendes vagyonkezelés szabályai szerint készen tartani nem kell;*
- b.) a szülőket biztosítékadásra kötelezheti;*
- c.) a vagyonkezelést rendszeres felügyelet alá vonhatja;*
- d.) kötelezheti a szülőket, hogy a vagyonkezelésről úgy adjanak számot, mint a gyám; illetve*
- e.) a szülőktől a vagyonkezelés és a vagyoni ügyekben való képviselői jogát egyes vagyoni ügyekre, vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve korlátozhatja, vagy megvonhatja.*

4:160.§ (A gyermek vagyonának kiadása)

(1) *Ha a szülők vagyonkezelői joga megszűnik, kötelesek gyermekük vagyonát kiadni a nagykorú gyermeknek vagy annak, akinek kezelése alá a vagyon kerül*

A Csjt. 81-85.§-ában szabályozott vagyonkezelői rendelkezésekhez képest a következő főbb módosulások vannak. Nincs a szülőknek számadási kötelezettségük a vagyon állagáról a kezelés megszűnésekor - amit eddig a Csjt. 81.§ (1) bekezdése és 84.§-a kötelezővé tettek.

A Csjt. 82.§ (2) bekezdése előírta, hogy a szülők a gyermek pénzét és értéktárgyait, amennyiben azokat a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra, vagy egyéb okból készentartani nem kell, kötelesek a gyámhatósághoz beszoigáltatni. A szülőknek ezt az általános beszoigáltatási kötelezettségét a Csjk. megszüntette és csak az esetre tartja fenn, a 4:159.§ a) pontjában, ha a szülők a vagyonkezelés során kötelezettségüket, a gyermek érdekeit súlyosan sértő módon nem teljesítik.

A törvényes képviselőnek a vagyonkezeléssel összefüggő szabályai ide kerültek át, konkrétan a 4:156.§ (1) - (2), illetve a 4:159.§ e) pontba.

4. A gyermek törvényes képviselője

4:161.§ (A gyermek törvényes képviselője)

- (1) *A szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelezettsége, hogy gyermeküket személyi és vagyoni ügyeiben képviseljék.*
- (2) *A vagyonkezelői joggal nem rendelkező szülő a gyermek vagyoni ügyeiben törvényes képviselőként nem járhat el.*

4:162.§ (A szülői törvényes képviselet kizártsága a jognyilatkozat személyessége miatt)

- (1) *A szülő képviseleti joga nem terjed ki a gyermeknek azokra a jognyilatkozataira, amelyet jogszabály szerint kizárólag személyesen lehet megtennie.*

4:163.§ (A szülői törvényes képviselet kizártsága érdekellentét miatt)

- (1) *A szülő - ha e törvény eltérően nem rendelkezik - nem képviselheti a gyermekét olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenes ági rokona, vagy az ő törvényes képviselete alatt álló más személy a gyermekkel szemben ellenérdekű fél.*
- (2) *Ha a gyermek ügyében a törvényes képviseletet gyakorló szülő törvény vagy a gyámhatóság rendelkezése, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság a gyermeknek eseti gyámot rendel ki.*
- (3) *Eseti gyám kirendelését bármely érdekelt, bármely hatóság kérheti, és annak hivatalból is helye van. A szülő eseti gyám kirendelése céljából köteles a gyámhatóságnak késelem nélkül bejelenteni, ha a (2) bekezdésben meghatározott okból az ügyben nem járhat el.*
- (4) *Az eseti gyám az olyan jogkörrel jár el, mint a gyám.*

A gyermek törvényes képviseletének szabályozásában alapvetően nincsenek változások. Eltérés van a Csjt. 87.§ (1) bekezdéséhez képest a Csjk. 4:163.§ (1) bekezdésében, miszerint a szülő olyan ügyben sem képviselheti a gyermekét, amelyben az élettársa szerepel a gyermekkel szemben ellenérdekű félként. Ugyanakkor a Csjk. már lehetővé teszi a szülő számára, hogy törvényes képviselőként eljárjon a gyermek családi jogállásának megállapításával kapcsolatban. Ez csak kifejezett érdekellentét meglétekor nem lehetséges. Fontos kiemelni, hogy érdekellentét esetén képviseletre a gyámhatóság által kirendelt eseti gyám jogosult és az új törvény szóhasználata következetes is tekintetben, hogy kiskorú esetén mindig eseti gyámról rendelkezik, szemben a korábbi eseti gondnok megnevezéssel.

IV. Összegzés

A már nem hatályos törvény és az új Ptk. szabályainak összevetéséből megállapítható, hogy a végrehajtást segítő, a gyakorlat által megkívánt részletesebb szabályok beépítést nyertek a Ptk-ba.

Remélhető, hogy az új Ptk. rendelkezései a gyakorlati jogalkalmazás elősegítése irányába hatnak.

Az új törvény hatálybalépése óta eltelt idő még nem elegendő részletes, átfogó vélemény megfogalmazására az új Ptk. gyakorlatban való beváltása körében.

Felhasznált irodalomjegyzék:

- Dr. Kőrös András: „Fontolva haladás” - Az új Ptk. Családjogi Könyve 6. rész: A szülői felügyelet I. és II. fejezet (Családi Jog 2006. IV. évfolyam 3. szám) 1. oldal, 5. oldal
- Prof. dr. Weiss Emília, emeritus: A tudomány tollából - A családjogi kodifikáció elvi kérdései (Közjegyzők Közlönye 2007. 1. szám) 4. oldal, 8. oldal, 3. oldal
- dr. Makai Katalin: A szülői felügyelet (In: Kőrös András szerkesztő, Az új Ptk. magyarázata III/VI. HVG-ORAC, 2014.) 265. oldal, 269. oldal, 274. oldal
- dr. Kőrös András: Az új Ptk. Családjogi Könyve - a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslát összevetése 2. rész: Rokonság, szülői felügyelet, tartás, gyámhatóság (Családi Jog 2013. évi XI. évfolyam 4. szám) 5. oldal

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

1952. évi IV. törvény (Csjt.) A házasságról, a családról és a gyámságról

2013. évi V. törvény (Ptk. / új Ptk.) A Polgári Törvénykönyvről

2013. évi V. törvény IV. Könyve (Csjk.)

1986. évi XIV. törvénnyel kihirdetett A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló Hágában, 1980. évi X. hó 25. napján kelt szerződés

